

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

การปกครองของประเทศไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบัน มี 2 ระบบ คือ ระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และระบบประชาธิปไตย โดยในสมัยกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา และกรุงรัตนโกสินทร์ ตอนต้นเป็นการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ พระมหากษัตริย์เป็นผู้นำสูงสุดในการปกครองเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตย และเป็นจอมทัพไทยยามมีศึกสงครามหรือเมื่อต้องการขยายอาณาเขตของประเทศ ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ที่ได้พระราชทานแก่ทหารบก ในวันพระราชทานธงชัยเฉลิมพล เมื่อ พ.ศ. 2435 ความว่า “...ทหารย่อมเป็นสิ่งสำคัญสำหรับที่จะป้องกันรักษาพระราชอาณาเขตและเป็นเหตุที่จะทำให้อำนาจบ้านเมืองกว้างขวางมั่นคงยั่งยืน ทหารไม่เป็นแต่สำหรับที่จะต่อสู้ในเวลาเกิดศึกสงครามอย่างเดียว ย่อมเป็นประกันห้ามการศึกสงครามมิให้เกิดมิได้ด้วย...” พระราชดำรัสนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของทหารที่ทำให้ประเทศไทยสามารถรักษาเอกราชจวบจนปัจจุบัน

ในปี พ.ศ. 2475 ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศ เป็นประเทศที่ใช้หลักนิติรัฐ คือปกครองด้วยกฎหมาย โดยมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศที่วางแนวนโยบายแห่งรัฐ กำหนดการคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ให้แก่ประชาชนและแบ่งแยกอำนาจการปกครองออกเป็น 3 อำนาจ คือ อำนาจนิติบัญญัติในการออกกฎหมาย อำนาจบริหารในการบริหารปกครองประเทศ และอำนาจตุลาการในการพิจารณาพิพากษาคดีความ และข้อพิพาทต่าง ๆ และในส่วนของกรการรักษาความมั่นคงรัฐธรรมนูญกำหนดให้ทหารทำหน้าที่ในการรักษาความมั่นคง ดังเช่นบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 52 วรรคแรก บัญญัติว่า “รัฐต้องจัดให้มีการทหาร การทูตและการข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ เพื่อพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ

ความมั่นคงของรัฐและความสงบเรียบร้อยของประชาชน” กำหนดหน้าที่ทหารในการป้องกันและรักษาอำนาจอธิปไตยของประเทศไทย

ทหารตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้นั้นก็คือ กองทัพไทยซึ่งปัจจุบันแบ่งส่วนราชการออกเป็น 5 ส่วนราชการ ตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2551 มาตรา 17 ได้แก่ กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ และส่วนราชการอื่นตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา กองทัพไทยมีทหารจำนวนมาก ซึ่งมีการจัดลำดับชั้นการบังคับบัญชาเป็นตำแหน่งทางทหาร เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่หรือการใช้อำนาจของทหารในการควบคุมหรือสั่งการใด ๆ เป็นไปตามลำดับชั้นยศทหารเพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดเพื่อให้เกิดระเบียบวินัย ที่เรียกว่า “วินัยทหาร” โดยมีกฎหมายเฉพาะ คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ใช้บังคับและมีการปรับปรุงแก้ไขมาแล้ว 5 ครั้ง โดยปรับปรุงแก้ไขครั้งแรกในปี พ.ศ. 2477 และครั้งล่าสุดในปี พ.ศ. 2505 การปรับปรุงแก้ไขในแต่ละครั้งเป็นเรื่อง การแก้ไขตำแหน่งผู้บังคับบัญชาทหารผู้มีอำนาจลงทัณฑ์และตำแหน่งผู้รับทัณฑ์ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก เพื่อให้ตำแหน่งดังกล่าวถูกต้องตรงกับที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

สาระสำคัญอันเป็นหลักการของกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ฉบับนี้ก็คือ การควบคุมให้ทหารมีความประพฤติตามแบบธรรมเนียมปฏิบัติของทหาร ซึ่งทหารทุกคนจะต้องรักษาโดยเคร่งครัดอยู่เสมอ ทหารผู้ใดฝ่าฝืนให้ถือว่าเป็นผู้กระทำผิดวินัยทหาร จะต้องรับทัณฑ์และอาจต้องถูกปลดจากประจำการ หรือถูกถอดจากยศทหาร การที่มีกฎหมายฉบับนี้ก็เพื่อเป็นเครื่องมือของผู้บังคับบัญชาในการควบคุมพฤติกรรมของผู้ใต้บังคับบัญชาที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่สั่งการ และเพื่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่ทหาร

ในช่วงของการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 เป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจึงต้องให้ความสำคัญกับความมั่นคงของรัฐมากกว่าสิทธิเสรีภาพของทหาร แต่แม้ว่าประเทศไทยจะมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหลายฉบับในเวลาต่อมา โดยมีบทบัญญัติรัฐธรรมนูญที่ให้การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนมากขึ้นรวมทั้งการให้การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ดังเช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 4 บัญญัติให้การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ซึ่งเมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 พบว่าบทบัญญัติดังกล่าวไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากนี้ ภาวะการเมืองการปกครองของไทยพบว่า มีการปฏิวัติรัฐประหารบ่อยครั้งทำให้สถานะของทหารมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะของความไม่เป็นปกติของการปกครองที่ไม่เป็นประชาธิปไตย ในขณะที่พฤติกรรมของทหารก็ยังคงมีการทำผิดวินัยเกิดขึ้นทั้งลักษณะของ

ความเคร่งครัดในการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาในแต่ละช่วงของภาวะปกติกับภาวะไม่ปกติมีความแตกต่างกันจึงส่งผลต่อความไม่ชัดเจนของกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ฉบับนี้ที่ไม่สามารถบังคับใช้ได้เหมาะสมตามสภาพการณ์ของประเทศ

ปัญหาอีกประการ คือ บริบทของการรักษาความมั่นคงของประเทศได้เปลี่ยนสภาพจากในอดีตที่มีความสำคัญต่อการสู้รบเพื่อป้องกันภัยจากสงครามระหว่างประเทศซึ่งน้อยลงไปจนแทบจะไม่มี การสู้รบดังเช่นการสงครามในอดีต ดังนั้นบทบาทของทหารจึงปรับเปลี่ยนเป็นการรักษาความมั่นคงของประเทศในบริเวณตะเข็บชายแดนของประเทศ ที่มักจะมีปัญหาเสียดิน และการลักลอบเข้าเมืองโดยมิชอบ การค้ามนุษย์ การค้าอาวุธสงคราม ฯลฯ เป็นต้น ทั้งนี้รวมถึงหน้าที่ในการพัฒนาประเทศตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 52 วรรคสอง “กำลังทหารให้ใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศด้วย”

นอกจากนี้ การที่ประเทศไทยเป็นภาคีสหประชาชาติที่มีกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับทหารที่ประเทศไทยจำเป็นต้องอนุวัติการกฎหมายภายในของไทยให้สอดคล้องกับกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศด้วยซึ่งก็ยังไม่มีการอนุวัติการกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารให้สอดคล้องกับกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

จากสภาพการณ์ของปัญหาดังกล่าวย่อมส่งผลต่อการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร ซึ่งตราขึ้นใช้บังคับมาเป็นเวลานานถึง 89 ปี และแม้ว่าจะมีการปรับปรุงแก้ไขมาแล้วถึง 5 ครั้ง แต่ก็เป็นการแก้ไขในเรื่องยศ ตำแหน่งของทหารที่เปลี่ยนแปลงไป โดยไม่มีการแก้ไขในเรื่องการกระบวนกรดำเนินการทางวินัยทหารแต่อย่างใด ปัญหาอีกประการ คือ บริบทของการพัฒนาประเทศ และภัยสงครามเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต ในขณะที่วินัยทหารยังคงมีความสำคัญที่จะใช้กับทหารทุกนายทั้งในภาวะปกติและภาวะไม่ปกติ โดยในภาวะไม่ปกติมีการเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต ดังนั้นกระบวนกรดำเนินการทางวินัยทหารจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับบริบทของการเปลี่ยนแปลงของประเทศไทย โดยเฉพาะในกรณีภาวะไม่ปกติ จึงทำให้มีปัญหาของการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ ดังนั้นการวิจัยนี้จึงมีแนวคิดที่จะจัดทำกรร่างกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารใหม่เพื่อให้เป็นกฎหมายต้นแบบที่จะใช้บังคับกับทหารว่าด้วยวินัยทหารที่มีความทันสมัยเป็นสากลได้รับการยอมรับจากนานาประเทศ ซึ่งการจัดทำกฎหมายใหม่นี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 ว่า “รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็นและยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชนและดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง” และมาตรา 258 ค. (1) “ให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศ

อย่างน้อยในด้านกฎหมายให้มีกลไกให้ดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา 77 และพัฒนาให้สอดคล้องกับหลักสากล...” ซึ่งการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารนี้จะทำให้ได้กฎหมายว่าด้วยวินัยทหารที่มีความทันสมัย ชัดเจน มีมาตรฐานสากล คุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิเสรีภาพของทหารและนำมาซึ่งความยุติธรรม

1.2 ความสำคัญของปัญหา

จากความเป็นมาของปัญหาตามที่กล่าวมาแล้วในข้อ 1.1 นั้น การวิจัยเห็นถึงความสำคัญที่สมควรตรากฎหมายว่าด้วยวินัยทหารขึ้นใหม่ ซึ่งในการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารนั้นจะต้องได้คำตอบจากการศึกษาและวิจัยที่จะนำไปสู่การจัดทำเป็นกฎหมายนี้ ดังนั้นการวิจัยจึงกำหนดประเด็นการศึกษาและวิจัย ดังต่อไปนี้

1.2.1 ทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเพื่อจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารการวิจัยเห็นถึงความสำคัญที่จะนำเอาทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการวิเคราะห์หาคำตอบ ดังนี้

1) ทฤษฎี

(1) ทฤษฎีรัฐและอำนาจรัฐ (Theory of State and Power of State)

ทฤษฎีรัฐและอำนาจรัฐ เป็นทฤษฎีเกี่ยวกับการก่อกำเนิดรัฐ (โภคิน พลกุล และชาญชัย แสวงศักดิ์, 2541, หน้า 28-42) รัฐมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ ประชากร (Population) ดินแดน (Territory) รัฐบาล (Government) และอำนาจอธิปไตย (Sovereignty) โดยมีแนวคิดเกี่ยวกับการก่อกำเนิดรัฐ 3 ประการ คือ รัฐเป็นผลของการกระทำพันธสัญญา (le contrat social) ที่มีแนวคิดที่ว่ารัฐเกิดมาจากความยินยอมของประชาชน เพื่อความสงบสุขในสังคม รัฐเป็นผลของความขัดแย้ง (les conflits) ที่มีแนวคิดมาจากการต่อสู้ระหว่างชนชั้น ทำให้ต้องอาศัยอำนาบบังคับของรัฐที่จะทำให้สถานการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้อยู่ภายใต้ความสงบเรียบร้อย และรัฐเป็นผลของแนวคิดของการจัดสร้างสถาบัน (L'État et la notion d'institution) เป็นแนวคิดที่แยกอำนาจรัฐออกจากผู้ปกครองเป็นบุคคลสมมติ (นิติบุคคล) ให้ผู้ปกครองต้องอยู่ใต้กฎหมายแห่งรัฐ เพื่อความสงบสุขและความเป็นธรรมในรัฐ โดยอำนาจรัฐ (State Power) หรือ อำนาจอธิปไตย (Sovereignty) เป็นอำนาจอสูงสุดในการปกครองรัฐ ไม่มีอำนาจเหนือกว่าหรือขัดต่ออำนาจรัฐไม่ได้ อำนาจรัฐย่อมมีความแตกต่างกันไปในแต่ละระบอบการปกครอง เช่น ในระบอบประชาธิปไตย อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน กล่าวคือ ประชาชน คือ ผู้มีอำนาจอสูงสุดในการปกครองประเทศ มีสาระสำคัญอยู่ 4 ประการ (จรรยา สุภาพ, 2537, หน้า 15) คือ 1) มีความเด็ดขาด (Absoluteness) ไม่มีอำนาจอื่นใดภายในรัฐที่เหนือกว่า และจะไม่มีอำนาจอื่นที่มาจำกัดอำนาจในการออกกฎหมายของรัฐได้ 2) การทั่วไป

(Comprehensiveness) มีอยู่เหนือทุกคนและทุกองค์กรที่อยู่ในรัฐ 3) ความถาวร (Permanence) อำนาจอธิปไตยของรัฐยังคงมีอยู่ตราบเท่าที่รัฐยังคงดำรงอยู่ เปลี่ยนเฉพาะผู้ใช้อำนาจในนามของรัฐเท่านั้น แต่อำนาจอธิปไตยมิได้สูญหายไปจากรัฐ 4) แบ่งแยกมิได้ (Indivisibility) ในรัฐมีอำนาจอธิปไตยที่เป็นหนึ่งเดียวเท่านั้น หากมีการแบ่งแยกอำนาจอธิปไตยก็ย่อมเป็นการทำลายอำนาจอธิปไตย แต่สามารถจำแนกอำนาจรัฐตามลักษณะหน้าที่ออกเป็น 3 ด้าน คือ อำนาจนิติบัญญัติ (Legislative Power) อำนาจบริหาร (Executive Power) และอำนาจตุลาการ (Judicial Power) ทฤษฎีรัฐและอำนาจรัฐจึงมีความสำคัญในการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารในส่วนบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการทบทวนตรวจสอบการใช้อำนาจของผู้บังคับบัญชาทางทหารในการลงโทษทางวินัยทหาร ซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจบริหาร โดยให้อำนาจศาลทหารซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการเข้ามามีหน้าที่และอำนาจในการทบทวนตรวจสอบว่าคำสั่งลงโทษทางวินัยทหารนั้นชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ จึงนำเอาทฤษฎีรัฐและอำนาจรัฐมาใช้ในการวิเคราะห์

(2) ทฤษฎีความยุติธรรม (Theory of Justice)

ความยุติธรรมในแนวความคิดของเพลโต (Plato) และ อริสโตเติล (Aristotle) หมายความว่า ความดีและความต้องการที่จะเชื่อฟังกฎหมาย ซึ่งไม่มีความสัมพันธ์ใด ๆ กับสิทธิและหน้าที่ ความยุติธรรมมีรากฐานมาจากศีลธรรมและจริยธรรม ความเป็นเหตุผล ความเที่ยงธรรม ความเป็นธรรมซึ่งมีอยู่ในธรรมชาติที่ทุกคนยอมรับ (สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ และคณะ, 2565, หน้า 101, 103)

ความยุติธรรมเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน (Basic Rights) ของประชาชนทุกคนในสังคม ตามหลักสิทธิมนุษยชน ความยุติธรรมเป็นหัวใจสำคัญในการรักษาความสงบของสังคม เนื่องจากประชาชนในสังคมต่างมีและใช้สิทธิเสรีภาพตามอำเภอใจตน จึงอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างประชาชนด้วยกัน หรืออาจเป็นเหตุขัดแย้งกันระหว่างประชาชนกับสังคมโดยรวม ดังนั้น ปัญหาความขัดแย้งจึงเป็นเรื่องธรรมชาติที่เกิดขึ้นในสังคม ตั้งอยู่ และดับไป แต่การดับไปของปัญหาความขัดแย้งหรือการหาทางออกของปัญหาความขัดแย้งเหล่านั้นต้องอยู่บนพื้นฐานของความยุติธรรมเพื่อดำรงเป้าหมายสูงสุด คือ ความสุขสงบที่ยั่งยืนของสังคม

ทฤษฎีความยุติธรรมนั้น John Rawls (ค.ศ. 1921-2002) (พ.ศ. 2564-2545) นักปรัชญาการเมืองร่วมสมัยชาวอเมริกัน ได้อธิบายหลักการในเรื่อง ความยุติธรรม คือ ความเป็นธรรม (Justice as Fairness) โดยกล่าวผ่านงานเขียนหนังสือที่ชื่อว่า A Theory of Justice (ทวีป มหาสิงห์, 2563, หน้า 3) โดยแบ่งความยุติธรรมออกเป็น 2 ประเภท คือ ความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice) และความยุติธรรมทางกฎหมาย (Legal Justice) ดังนี้ 1) ความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice) เป็นความยุติธรรมของการเข้าถึงสิ่งจำเป็น ในปัจจัยพื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิตในสังคม เช่น ปัจจัยสี่ สวัสดิการทางสังคม หรือบริการทางสังคม (Social goods) 2) ความยุติธรรม

ทางกฎหมาย (Legal Justice) ในความคิดของจอห์น รัสเซลล์ เห็นว่าเป็นความยุติธรรมแบบภาวะวิสัย มีข้อเท็จจริงและมีบรรทัดฐานที่สามารถพิสูจน์ได้ โดยยึดถือตัวบทกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมเป็นหลักสำคัญ เช่น การพิจารณาพิพากษาคดีอย่างเป็นธรรม การลงโทษอย่างเป็นธรรม ซึ่งแตกต่างจากความยุติธรรมตามศีลธรรมที่เป็นความยุติธรรมแบบอัตวิสัยตามอารมณ์ ความรู้สึก หรือตามอำเภอใจของแต่ละบุคคล

ทฤษฎีความยุติธรรมนำมาใช้ในกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร เรื่องสิทธิในการอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินัยทหาร และการฟ้องคดีเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหารต่อศาลทหารสูงสุด ในกรณีทหารผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหารเห็นว่าไม่ได้รับความยุติธรรมจากการคำสั่งลงโทษทางวินัยทหาร มีความจำเป็นที่จะต้องให้สิทธิในการเข้าถึงความยุติธรรมแก่ทหารทุกคนเพื่อเป็นหลักประกันความยุติธรรมแก่ทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหาร โดยเป็นไปตามที่บทบัญญัติในกฎหมายกำหนด

2) หลักการ

(1) หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Concept of Human Dignity)

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) ในมุมมองของเพลโต (Plato) อริสโตเติล (Aristotle) เป็นแทม (Bentham) ออสติน (Austin) ซิเซโร (Cicero) ต่างมีความเห็นไปในทางเดียวกันในเรื่องความหมายของ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในทำนองว่า มนุษย์เป็นศูนย์กลางที่จะได้รับการคุ้มครองในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคที่มนุษย์พึงจะได้รับการคุ้มครอง ซึ่งเรียกกันว่า การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (The Protection of Human Dignity) (สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ และคณะ, 2565, หน้า 108-109)

ตามกฎหมายพื้นฐานของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนั้น “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” (Menschenwürde) เป็นคุณค่าสูงสุดของรัฐธรรมนูญ การดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และต้องให้ความปกป้องคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ด้วยเหตุนี้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จึงถือว่าเป็นหลักพื้นฐานสำหรับหลักเสรีภาพของบุคคล และหลักความเสมอภาคด้วยการตีความเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพทั้งหลาย จึงต้องนำเนื้อหาของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นพื้นฐานในการตีความสิทธิ เสรีภาพอื่น ๆ ด้วย และหากมีการกระทำอันเป็นการละเมิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์แล้ว บุคคลนั้นย่อมต้องสามารถที่จะใช้สิทธิเรียกร้องต่อศาลได้ เพื่อให้รัฐดำเนินการปกป้องคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลนั้น ดังนั้น มนุษย์ทุกคนไม่ว่าอยู่ในฐานะใดย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่ต้องได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรมและเสมอภาคกัน

หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นหลักที่จำเป็นต้องนำมาวิเคราะห์ ในการสร้างกฎหมายต้นแบบโดยเฉพาะในบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทหาร เช่น บทบัญญัติเกี่ยวกับลักษณะความผิดวินัยทหารและลักษณะโทษทางวินัยทหารที่ต้องมีความสอดคล้องกันและความชัดเจน การดำเนินการทางวินัยทหารในแต่ละขั้นตอนต้องมีกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน เป็นต้น

(2) หลักนิติรัฐ (Legal State)

หลักนิติรัฐ หมายความว่า รัฐที่ยอมผูกพันตนโดยกฎหมายและกฎหมายดังกล่าวจะต้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญและหลักกฎหมายทั่วไป หลักนิติรัฐมีพื้นฐานและพัฒนาการมาจากสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ในช่วงก่อนปี ค.ศ. 1848 (พ.ศ. 2391) นักคิดที่สำคัญของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี คือ Robert von Mohl, Carl Welcker และ Johann Christoph (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2564, หน้า 51) ได้กล่าวถึงคำว่า “นิติรัฐ” ให้ความหมายในตอนแรกว่า หมายถึง รัฐแห่งความมีเหตุผล อันเป็นรัฐที่ปกครองตามเจตจำนงโดยรวมที่มีเหตุผล และมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมเป็นไปด้วยความสงบสุข ต่อมา “นิติรัฐ” ได้รับการพัฒนาแนวทางและขอบเขตของนิติรัฐ โดยรัฐจะต้องเคารพในขอบเขตส่วนบุคคลของปัจเจกบุคคลและจะต้องให้การรับรองคุ้มครองขอบเขตส่วนบุคคลโดยกฎหมาย และทำให้เกิดความมั่นคงต่อแนวทางดังกล่าว พัฒนาการต่อมาของนิติรัฐสมัยใหม่ เป็นความพยายามที่จะนำข้อเรียกร้องทั้งหลายของหลักนิติรัฐที่ได้รับการพัฒนาตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 มารวบรวมไว้ ดังนั้น “หลักนิติรัฐ” ตามแนวใหม่จึงเป็นหลักการที่ประกอบไปด้วยหลักย่อยหลายหลัก โดยนักวิชาการต่างแยกย่อยของหลักนิติรัฐไว้แตกต่างกัน การแบ่งหลักย่อยของหลักนิติรัฐตามแนวของ Theodor Maunz ซึ่งเห็นว่าหลักการสำคัญของหลักนิติรัฐ ประกอบด้วย (1) หลักแบ่งแยกอำนาจ (2) หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน (3) หลักความชอบด้วยกฎหมายของฝ่ายปกครองและฝ่ายตุลาการ (4) หลักความชอบด้วยกฎหมายในทางเนื้อหา (5) หลักความเป็นอิสระของผู้พิพากษา (6) หลัก “ไม่มีความผิด และไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย” (7) หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

หลักนิติรัฐเป็นหลักการที่ถือตัวบทกฎหมายเป็นหลักในการปฏิบัติ การสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร จะต้องมีการบัญญัติกฎหมายที่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของทหารจึงจำเป็นต้องนำหลักนิติรัฐมาใช้ในการดำเนินการทางวินัยทหาร ผู้บังคับบัญชาจะดำเนินการทางวินัยทหารตามอำเภอใจไม่ได้

(3) หลักนิติธรรม (The Rule of Law)

หลักนิติธรรมเป็นหลักการของระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law System) ที่มีแนวคิดว่าคุณปกครองก็ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายและปกครองประเทศอย่างมีคุณธรรม ด้วยวิถีทางของกฎหมาย โดยกฎหมายที่สอดคล้องกับหลักนิติธรรมตามที่ ลอน ลูวัวร์ ฟูลเลอร์ (Lon Luvois Fuller) นักกฎหมายธรรมชาติสมัยใหม่ จำแนกจริยธรรมภายในกฎหมายในเชิงกระบวนการ 8 หลักการ (สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ และคณะ, 2565, หน้า 65-66) คือ

1. กฎหมายจะต้องมีลักษณะทั่วไปใช้ได้เป็นการทั่วไป (Generality) ในฐานะที่เป็นกฎเกณฑ์ซึ่งใช้เป็นหลักชี้้นำการกระทำต่าง ๆ
2. มีการประกาศใช้ (Promulgation) มีการเผยแพร่กฎเกณฑ์แก่สาธารณะ หรืออย่างน้อยก็ต่อบุคคลทุกคนที่อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์นี้
3. ไม่มีผลย้อนหลัง (Non-retroactivity) เป็นกฎเกณฑ์ต้องไม่มีผลย้อนหลัง
4. มีความชัดเจน (Clarity) กฎเกณฑ์ต้องมีลักษณะชัดเจนและเป็นที่ยอมรับ
5. ไม่ขัดแย้งในตัวเอง (Non-contradiction) กฎเกณฑ์จะต้องไม่ขัดแย้งกัน
6. สามารถปฏิบัติตามได้ (Possibility of compliance) กฎเกณฑ์จะต้องไม่เป็นการกำหนดในสิ่งที่เป็นไปได้
7. มีความคงที่ (Constancy) กฎเกณฑ์จะต้องมีความมั่นคง แน่นนอนไม่มีการเปลี่ยนแปลงบ่อยเกินไป
8. มีความสอดคล้องกันระหว่างกฎที่ประกาศใช้กับการดำเนินการของเจ้าพนักงาน (Congruence between declared rule and official action)

ดังนั้น กฎหมายที่มีหลักนิติธรรมจึงเป็นกฎหมายที่เข้าองค์ประกอบทั้ง 8 ข้อนี้ ซึ่งการวิจัยนี้จะนำเอาหลักนี้ไปใช้ในการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร เนื่องจากกฎหมายต้นแบบฉบับนี้มีการกำหนดให้หน้าที่และอำนาจแก่คณะกรรมการวินัยทหาร การใช้อำนาจของคณะกรรมการวินัยทหารจึงต้องอยู่ภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด และการจำกัดสิทธิเสรีภาพของทหารสามารถกระทำได้ที่จำเป็นและเท่าที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น

(4) หลักความเสมอภาค (Principle of Equality)

หลักความเสมอภาค คือ หลักพื้นฐานของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ซึ่งมนุษย์ย่อมได้รับการรับรองและคุ้มครองจากกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน ในฐานะที่เป็นมนุษย์โดยมิต้องคำนึงถึงคุณสมบัติอื่น ๆ อาทิ เชื้อชาติ ศาสนา ภาษาและถิ่นกำเนิด เป็นต้น (เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, 2556, หน้า 439) และขณะเดียวกันก็ถือได้ว่าหลักความเสมอภาคนี้เป็นหลักที่ควบคุมมิให้รัฐใช้อำนาจของตนตามอำเภอใจโดยการใช้อำนาจของรัฐแก่กลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่ง รัฐต้องสามารถ

อธิบายได้ว่าเพราะเหตุใดรัฐจึงกระทำการอันก่อให้เกิดผลกระทบหรือเป็น การให้ประโยชน์แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้น โดยเฉพาะ หากการให้เหตุผลไม่อาจรับฟังได้แสดงว่าการใช้อำนาจของรัฐนั้นเป็นไปตามอำเภอใจ หลักความเสมอภาคเป็นหลักหนึ่งของสิทธิมนุษยชนที่ได้รับการยอมรับในรูปแบบที่เป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษร โดยสำนักกฎหมายฝ่ายบ้านเมือง ดังนั้นหลักความเสมอภาคจึงเป็นหลักสำคัญในการรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ของประชาชนและสามารถนำมาตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการได้ แนวคิดทางกฎหมายของหลักความเสมอภาคในปัจจุบันได้รับการรับรองอย่างชัดเจนโดยถือว่าบุคคลย่อมมีความเสมอภาคที่จะได้รับการรับรองและคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน

หลักความเสมอภาคนำมาใช้ในกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารในเรื่องการกำหนดผู้รับโทษทางวินัยทหาร ทหารที่ทำผิดวินัยทหารไม่ว่าชั้นยศจะต้องถูกดำเนินการลงโทษทางวินัยทหารอย่างเท่าเทียมกัน เป็นหลักการที่ใช้กับทหารทุกนายที่จะต้องอยู่ใต้การควบคุมโดยกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารที่มีความเท่าเทียมกัน หากมีทหารผู้ใดกระทำความผิดวินัยทหารก็จะได้รับโทษทางวินัยทหารตามที่กฎหมายกำหนดโดยไม่คำนึงถึงยศของผู้กระทำความผิดวินัยทหาร

(5) หลักความได้สัดส่วน (Principle of Proportionality)

หลักความได้สัดส่วน คือ หลักการที่สำคัญในการตรวจสอบการกระทำของรัฐทั้งหลาย อันมีผลสมบูรณ์หรือความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำของรัฐนั้น ๆ โดยมีสาระสำคัญอยู่ 3 ประการ (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2562, หน้า 99) คือ หลักความเหมาะสม หลักความจำเป็น และหลักความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ

หลักความได้สัดส่วนเป็นหลักกฎหมายที่ศาลปกครองทั้งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและสาธารณรัฐฝรั่งเศสได้พัฒนาขึ้น จนเป็นที่ยอมรับของศาลรัฐธรรมนูญของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและคณะตุลาการรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐฝรั่งเศสว่า เป็นหลักกฎหมายทั่วไปที่มีค่าบังคับระดับเดียวกับรัฐธรรมนูญหรือในอีกความหมายหนึ่งคือ หลักความได้สัดส่วนเป็นกฎหมายรัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร หลักความได้สัดส่วนมีความสำคัญและระดับการใช้ 2 กรณี คือ กรณีแรก การใช้หลักความได้สัดส่วนในการควบคุมกฎหมายระดับพระราชบัญญัติหรือกฎหมายอื่นที่ค่าบังคับลำดับรองจากรัฐธรรมนูญ มิให้ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้เพื่อมุ่งคุ้มครองมิให้รัฐหรือฝ่ายนิติบัญญัติออกกฎหมายจำกัดเสรีภาพของประชาชนเกินความจำเป็นและสมควร กรณีที่สอง การใช้หลักความได้สัดส่วนในการควบคุมการใช้ดุลพินิจของฝ่ายปกครองว่าเป็นการใช้ดุลพินิจที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่สุจริตหรือไม่ โดยการใช้ดุลพินิจจะต้องกระทำด้วยความจำเป็นและสมควร ไม่เป็นการจำกัดเสรีภาพประชาชนเกินสมควร และการใช้ดุลพินิจจะต้อง

เป็นไปเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่ให้อำนาจใช้ดุลพินิจ และมาตรการที่กำหนดของการใช้ดุลพินิจจะต้องเป็นไปด้วยเหมาะสม

หลักความได้สัดส่วนนำมาใช้ในกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารในเรื่องการกำหนดโทษในกรณีกระทำผิดวินัยทหารไม่ร้ายแรงและกรณีกระทำผิดวินัยทหารร้ายแรงเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์กันระหว่างลักษณะความผิดทางวินัยทหารและโทษทางวินัยทหาร โดยลักษณะความผิดทางวินัยทหารและโทษทางวินัยทหารต้องได้สัดส่วนกันตามหลักการนี้ ดังนั้นหลักความได้สัดส่วนจึงมีความสำคัญต่อการจัดทำกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร

(6) หลักธรรมาภิบาล (Principle of Good Governance)

ธรรมาภิบาล ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 หมายความว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมรัฐอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็ง หรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศเพื่อบรรเทาป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤต ภัยอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และความร่วมมืออัน เป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สอดคล้องกับความเป็นไทย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และสภาวะการณ์โลกในปัจจุบัน หลักธรรมาภิบาลจึงเป็นหลักที่มีความสำคัญที่เป็นหลักเกณฑ์การปกครองบ้านเมือง การบริหาร การจัดการควบคุมดูแล กิจการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามในครรลองธรรม (อริยัธัช แก้วเกาะ สะบัว, 2560, หน้า 3)

หลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วยหลักการ 10 หลักการ ได้แก่ หลักประสิทธิผล (Effectiveness) หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) หลักการตอบสนอง (Responsiveness) หลักการรับผิดชอบ (Accountability) หลักความโปร่งใส (Transparency) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) หลักนิติธรรม (Rule of Law) หลักความเสมอภาค (Equity) หลักมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented)

หลักธรรมาภิบาล เป็นหลักเกี่ยวกับการบริหารและการปกครองคนจำนวนมาก ซึ่งกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันของเหล่าทหารจำนวนมาก ในสังคมทหารจึงมีความจำเป็นต้องนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้เป็นในกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร

(7) หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง

ศาสตราจารย์ ดร.นันทวัฒน์ บรมานันท์ (ออนไลน์, 2551) ได้ให้ความหมายของหลักความชอบด้วยกฎหมาย (le principe de légalité) หมายถึง การกระทำใด ๆ ของฝ่ายปกครอง

จะต้องเคารพต่อกฎหมาย จะต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดและจะทำนอกขอบอำนาจที่กฎหมายกำหนดไม่ได้ ดังนั้น แม้ในทางปฏิบัติฝ่ายปกครองจะมีอำนาจมากเพียงใดก็ตาม ฝ่ายปกครองก็ต้องดำเนินการตามกรอบของกฎหมาย

การที่ทุกคนในรัฐต้องเคารพต่อกฎหมายของรัฐก็คือการที่ทุกคนกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมาย คือ “หลักความชอบด้วยกฎหมาย” ในบทบาทของรัฐ องค์การรัฐ หน่วยงานรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งหลายนั้นเป็นผู้ที่ใช้อำนาจรัฐตามกฎหมายซึ่งหมายความว่าต้องปฏิบัติหน้าที่โดยเคารพกฎหมายอย่างเคร่งครัดและไม่ใช้อำนาจรัฐตามกฎหมายไปละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน ไม่เช่นนั้นแล้วอาจถือได้ว่าเป็นการใช้อำนาจโดยไม่ชอบและไม่เคารพต่อหลักความชอบด้วยกฎหมายและหลักนิติรัฐ กฎหมายที่รัฐ องค์การรัฐ หน่วยงานรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ต้องเคารพนั้นนอกจากเป็นกฎหมายที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรแล้วยังรวมถึงกฎหมายที่ไม่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรด้วย เช่น กฎหมายจารีตประเพณี หลักทั่วไปของกฎหมาย (เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, 2556, หน้า 429)

หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองนำมาใช้ในกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ในเรื่อง การแจ้งข้อกล่าวหา การเปิดโอกาสให้ชี้แจงโต้แย้ง แสดงหลักฐาน รวมถึงการแจ้งสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินัย สิทธิฟ้องคดีต่อศาล โดยเหตุที่การลงโทษทางวินัยถือว่าเป็นคำสั่งทางปกครอง เพราะฉะนั้นจึงต้องมีขั้นตอนในการดำเนินการซึ่งการกระทำทางปกครองนี้ได้กำหนดหลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองไว้ ดังนั้นจึงนำเอาหลักนี้มาใช้ในการวิเคราะห์

(8) หลักในการพิจารณาความผิดทางวินัย

ในการพิจารณาความผิดทางวินัยให้ถูกต้องและเป็นธรรมทั้งในทางนิติบัญญัติและในทางพฤตินัย มีหลักที่ควรคำนึงอยู่ 2 ประการ (จุฑารัตน์ แก้วกัญญา, 2555, หน้า 21-22) คือ

- 1) หลักนิติธรรม ได้แก่ การพิจารณาตามตัวบทกฎหมาย คือ การที่จะถือว่าการกระทำอย่างใดเป็นความผิดวินัยฐานใดนั้น ต้องมีบทกฎหมายบัญญัติด้วยว่า การกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดทางวินัย ถ้าไม่มีบทกฎหมายบัญญัติว่า การกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดทางวินัย ก็ไม่ถือว่าเป็นการกระทำผิด
- 2) หลักมโนธรรม ได้แก่ การพิจารณาโดยคำนึงถึงความเป็นจริงและความถูกต้องเหมาะสมตามเหตุผลที่ควรจะเป็น ซึ่งการพิจารณาโดยคำนึงถึงความเป็นจริงตามเหตุผลที่ควรจะเป็น ไปได้นั้นต้องอาศัยข้อเท็จจริงและพฤติการณ์แวดล้อมประกอบการพิจารณา

หลักในการพิจารณาความผิดทางวินัย นำมาใช้ในกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ในเรื่อง วินัยและการรักษาวินัย ในส่วนที่เกี่ยวกับลักษณะความผิดวินัยทหารไม่ร้ายแรง และลักษณะความผิดวินัยทหารร้ายแรง เพื่อให้เกิดความชัดเจนของกฎหมาย

(9) หลักในการพิจารณากำหนดโทษทางวินัย

ในการพิจารณากำหนดโทษ มีหลักสำคัญที่ควรคำนึงถึงอยู่ 4 ประการ (จุฑารัตน์ แก้วกัญญา, 2555, หน้า 22-23) ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม คือ การพิจารณาลงโทษ ต้องคำนึงถึงระดับโทษตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ ความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง และ ความผิดวินัยเล็กน้อย 2) หลักมนุษยธรรม คือ การพิจารณาโดยคำนึงถึงความถูกต้องเหมาะสมตามเหตุผลที่ควรจะเป็นภายในขอบเขตระดับโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้ 3) หลักความเป็นธรรม คือ การวางโทษจะต้องให้ได้ระดับเสมอหน้ากัน ผู้ใดทำผิดผู้นั้นจะต้องถูกลงโทษ และการกระทำผิดอย่างเดียวกันในลักษณะและพฤติการณ์คล้ายคลึงกันควรจะถูกลงโทษเท่ากัน อย่างไรก็ตาม ความผิดอย่างเดียวกันอาจแตกต่างกันในลักษณะพฤติการณ์และเหตุผล 4) นโยบายของทางราชการ คือ ในการลงโทษข้าราชการที่กระทำผิดวินัยกรณีต่าง ๆ ผู้บังคับบัญชาจะได้ทราบนโยบายของทางราชการ เพื่อนำมาเป็นหลักการในการใช้ดุลพินิจกำหนดระดับโทษให้ได้มาตรฐานตามที่ทางราชการกำหนดไว้ ซึ่งนโยบายของทางราชการจะปรากฏอยู่ในคำแถลงนโยบายของรัฐบาล มติคณะรัฐมนตรี หรือมติ ก.พ. เป็นต้น

สาระสำคัญในการพิจารณากำหนดโทษทางวินัย คือ ก่อนที่ผู้บังคับบัญชาจะกำหนดโทษผู้ได้บังคับบัญชาต้องพิจารณาทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย และเหตุแวดล้อมอื่น ๆ อย่างรอบด้าน โดยมีหลักสำคัญ 4 ประการ ตามที่กล่าวมาแล้ว

หลักในการพิจารณากำหนดโทษทางวินัยนำมาใช้ในกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารในเรื่องการกำหนดบทลงโทษทางวินัยทหาร เป็น 2 กรณี กล่าวคือ โทษในกรณีไม่ร้ายแรง ได้แก่ ภาคทัณฑ์, ทัณฑ์ขม, กัก, ชัง, จำขัง, ตัดเงินเดือน, ไม่เลื่อนขั้นเงินเดือน และโทษในกรณีร้ายแรง ได้แก่ ไล่ออก, ปลดออก

1.2.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหาร มีทั้งกฎหมายไทย กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ และกฎหมายต่างประเทศหลายฉบับ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระบรมราชโองการประกาศให้ใช้พุทธศาสน์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ประมวลกฎหมายอาญาทหาร พระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 กฎบัตรสหประชาชาติ ค.ศ. 1945 (พ.ศ. 2488) (Charter of the United Nations, 1945) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 (พ.ศ. 2491) (Universal Declaration of Human Rights, 1948) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966

(พ.ศ. 2509) (International Covenant on Civil and Political Rights, 1966) ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 2012 (พ.ศ. 2555) (ASEAN Human Rights Declaration, 2012) กฎหมายว่าด้วยยุติธรรมทหาร ค.ศ. 1950 (พ.ศ. 2493) (Uniform Code of Military Justice, 1950) พระราชบัญญัติป้องกันการทำความผิดวินัย ค.ศ. 1982 (พ.ศ. 2525) (The Defence Force Discipline Act 1982) กฎหมายพื้นฐานแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (Basic Law, 1949) (พ.ศ. 2492) ซึ่งการวิจัยให้ความสำคัญต่อการนำเอากฎหมายเหล่านั้นมาวิเคราะห์เพื่อให้ได้แนวทางในการจัดทำกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหารเพื่อการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทหาร เพื่อจัดทำเป็นกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร

1.2.3 สถานการณ์ปัญหาและผลกระทบจากการใช้บังคับพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476

เนื่องจากประเทศไทยใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law System) บางครั้งเรียกว่า ระบบประมวลกฎหมาย (Code Law System) การบังคับใช้กฎหมายต้องเป็นไปตามข้อความที่บัญญัติในกฎหมาย เมื่อพิจารณาไปที่บทบัญญัติทั้ง 32 มาตรา ของพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 เป็นกฎหมายที่บังคับใช้มานาน 89 ปี มีความล้าสมัย ไม่ชัดเจน และมีความไม่เหมาะสมในหลายประการ เช่น การไม่แยกแยะภาวะระหว่างการกระทำผิดวินัยทหาร ในภาวะปกติและภาวะไม่ปกติ การกำหนดลักษณะความผิดไว้มองไม่ชัดเจน ว่าลักษณะความผิดใดเป็นความผิดวินัยร้ายแรง และลักษณะความผิดใดเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง การกำหนดบทลงโทษไม่ชัดเจน ว่าลักษณะความผิดใดเป็นความผิดวินัยร้ายแรง ลักษณะความผิดใดเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง การออกคำสั่งดำเนินการทางวินัยทหารโดยผู้บังคับบัญชาเพียงผู้เดียว การทบทวนคำสั่งดำเนินการทางวินัยทหารโดยผู้บังคับบัญชามีอำนาจทบทวนเพียงผู้เดียว การให้สิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมโดยไม่แยกแยะระหว่างการกระทำผิดวินัยทหาร ในภาวะปกติและภาวะไม่ปกติ ไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยทหาร ไม่มีการให้สิทธิอุทธรณ์เกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหารต่อองค์กรในรูปแบบคณะกรรมการ ไม่มีการให้สิทธิฟ้องคดีเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหารต่อองค์กรศาล

พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 มีการแก้ไขกฎหมายฉบับนี้รวม 5 ครั้ง โดยครั้งล่าสุด เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2505 แต่ปัญหาดังกล่าวยังไม่ได้รับการแก้ไข ซึ่งปัญหาเหล่านี้ยังคงมีอยู่จนปัจจุบันซึ่งส่งผลกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของทหารผู้ถูกกล่าวหาหรือถูกลงโทษทางวินัยทหาร หากทหารผู้นั้นไม่ได้กระทำผิดวินัยตามข้อกล่าวหาหรือเห็นว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมจากคำสั่งดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหารมีสิทธิตามกฎหมายเพียง ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรงของผู้ออกคำสั่ง

ดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหารซึ่งเป็นบุคคลเพียงคนเดียว ไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางอื่นที่เป็นมาตรฐานสากล เช่น คณะกรรมการวินัยทหาร หรือองค์กรศาลได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะจัดทำกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารใหม่ทั้งฉบับให้คุ้มครองสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางทหารที่มีความเหมาะสมแยกเป็นภาวะปกติและภาวะไม่ปกติ อีกทั้งเป็นภาระหน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดให้มีการทหารที่มีประสิทธิภาพ (Efficient Military) และมีการใช้กำลังทหาร (Armed Forces) เพื่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งถือว่าเป็นการปฏิรูปกฎหมายการปรับปรุงกฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรมทางทหาร ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27 วรรคห้า มาตรา 52 มาตรา 77 และมาตรา 258 ค. และ ง. ทั้งในรูปแบบการอุทธรณ์คำสั่งดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหารต่อคณะกรรมการวินัยทหารและฟ้องคดีวินัยทหารต่อศาลทหาร เพื่อทบทวนคำสั่งดำเนินการทางวินัยทหาร เป็นหลักประกันว่าผู้บังคับบัญชาทางทหารใช้อำนาจออกคำสั่งดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหารเป็นไปตามขอบเขตที่กฎหมายว่าด้วยวินัยทหารบัญญัติ เพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ทหารผู้ถูกคำสั่งดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหาร

1.2.4 โครงสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร

การจะสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารขึ้นใหม่ทั้งฉบับ จำเป็นที่จะต้องกำหนดโครงสร้างของกฎหมายเพื่อให้เป็นการวางแนวทางในการจัดทำกฎหมายให้เห็นเป็นรูปธรรม ซึ่งการวิจัยให้ความสำคัญที่จะกำหนดโครงสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ประกอบด้วย การรักษาระยาบรรณทหาร วินัยและการรักษาวินัยทหาร การดำเนินการทางวินัยทหาร คณะกรรมการวินัยทหาร การอุทธรณ์ การฟ้องคดี และบทเฉพาะกาล

1.2.5 การจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร

เป็นการนำเอาข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ตามประเด็นการศึกษาและวิจัยที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดมาจัดทำเป็นกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร เพื่อจัดทำเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหารที่มีความเหมาะสมกับภาวะการปฏิบัติการทางทหาร สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิจัยทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหาร
2. เพื่อศึกษาสภาพการณ์ปัญหาและผลกระทบของกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร
3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายไทย กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ และกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหาร
4. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์หาคำตอบโครงสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยการวินัยทหาร

5. เพื่อจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร

3. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัย ประกอบด้วย

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาและวิจัยเพื่อนำไปสู่การจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร มีเนื้อหาที่งานวิจัยจะครอบคลุมในประเด็นดังต่อไปนี้

3.1.1 ทฤษฎี หลักการ

1) ทฤษฎี

- (1) ทฤษฎีรัฐและอำนาจรัฐ (Theory of State and Power of State)
- (2) ทฤษฎีความยุติธรรม (Theory of Justice)

2) หลักการ

- (1) หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity)
- (2) หลักนิติรัฐ (Legal State)
- (3) หลักนิติธรรม (Rule of Law)
- (4) หลักความเสมอภาค (Principle of Equality)
- (5) หลักความได้สัดส่วน (Principle of Proportionality)
- (6) หลักธรรมาภิบาล (Good Governance)
- (7) หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง
- (8) หลักในการพิจารณาความผิดทางวินัย
- (9) หลักในการพิจารณากำหนดโทษทางวินัย

3.1.2 กฎหมาย

1) กฎหมายไทย

- (1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
- (2) พระบรมราชโองการประกาศให้ใช้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580)
- (3) ประมวลกฎหมายอาญาทหาร พ.ศ. 2455
- (4) พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457
- (5) พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476
- (6) พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.2498

(7) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

(8) พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2565

(9) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

2) กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ

(1) กฎบัตรสหประชาชาติ ค.ศ. 1945 (พ.ศ. 2488) (Charter of the United Nations, 1945)

(2) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 (พ.ศ. 2491) (Universal Declaration of Human Rights, 1948)

(3) กติกาสากลว่าด้วยพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (พ.ศ. 2509) (International Covenant on Civil and Political Rights, 1966)

(4) ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 2012 (พ.ศ. 2555) (ASEAN Human Rights Declaration, 2012)

3) กฎหมายต่างประเทศ

(1) กฎหมายว่าด้วยยุติธรรมทหาร ค.ศ. 1950 (พ.ศ. 2493) (Uniform Code of Military Justice, 1950)

(2) พระราชบัญญัติป้องกันกรกระทำคามผิดวินัย ค.ศ. 1982 (พ.ศ. 2525) (The Defence Force Discipline Act 1982)

(3) กฎหมายพื้นฐานแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ค.ศ. 1949 (พ.ศ. 2492) (Basic Law, 1949)

3.1.3 ประเด็นวิจัย

1) สภาวะการณ์แห่งปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหารของประเทศไทยในปัจจุบัน

2) ความจำเป็น ความสำคัญ และผลกระทบจากการดำเนินการทางวินัยทหาร

3) การคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกลงโทษว่ากระทำผิดวินัยทหาร

4) บทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหารในต่างประเทศ

5) บทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหารในประเทศไทย

6) การจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารที่เป็นไปตามมาตรฐานสากล

3.2 ขอบเขตด้านประชากร

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากรเป้าหมายที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย

- 1) กลุ่มตุลาการพระธรรมนูญ
- 2) กลุ่มอัยการทหาร
- 3) กลุ่มนายทหาร
- 4) กลุ่มนายทหารพระธรรมนูญ

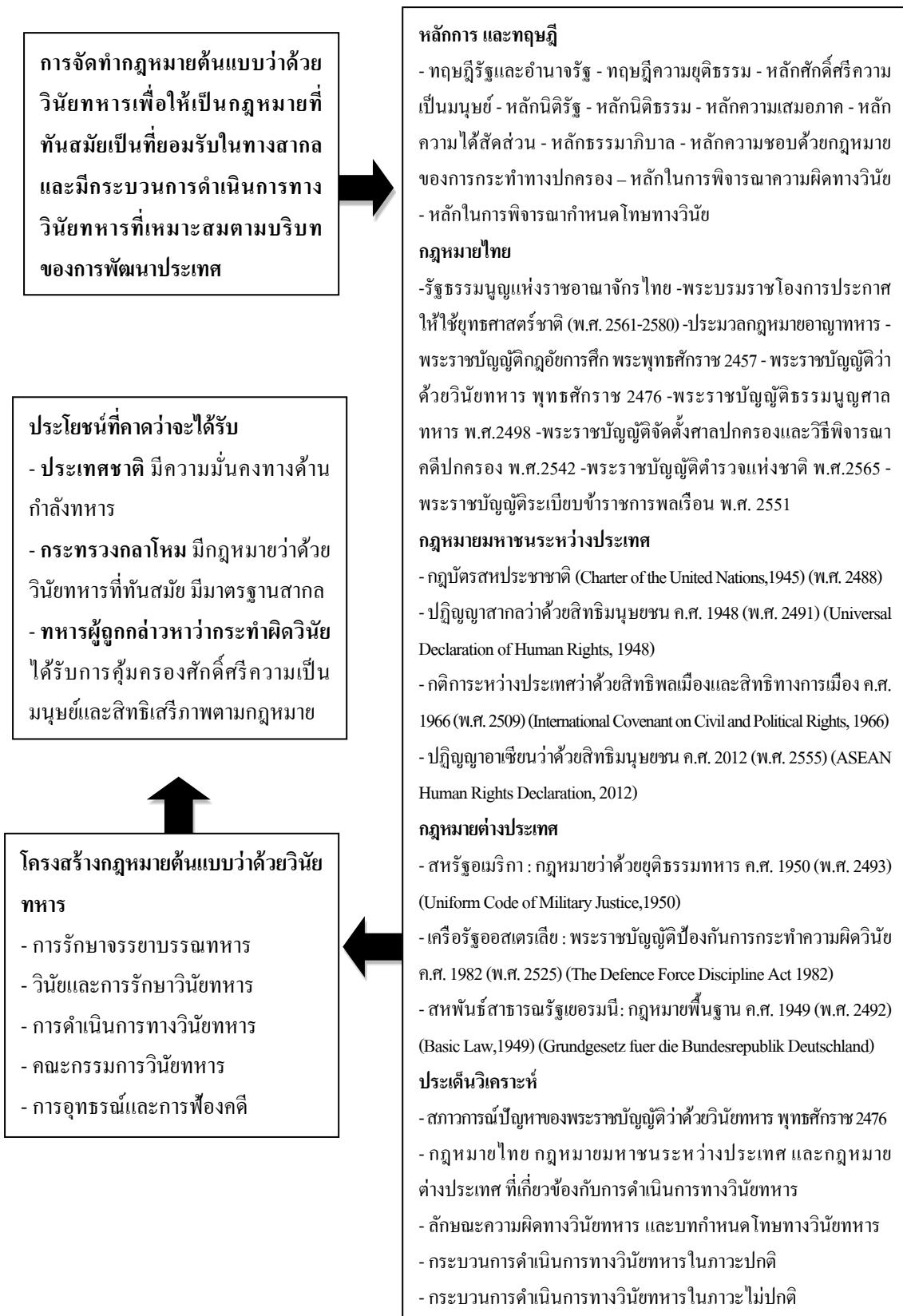
3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา

พื้นที่ศึกษาในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหาร กำหนดไว้เป็นพื้นที่ในเขตกรุงเทพมหานคร

4. กรอบแนวคิด และสมมติฐานการวิจัย

4.1 กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 มีปัญหาในเรื่องความล้าสมัย ไม่ชัดเจน ไม่แบ่งแยกภาวะตามการปฏิบัติการทางทหาร กระบวนการดำเนินการทางวินัยทหารไม่ได้มาตรฐานสากล กระทบต่อสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทหาร การหาคำตอบ ใช้การวิเคราะห์ กฎหมายไทย กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ และ กฎหมายต่างประเทศ กับข้อมูลจากการวิจัย โดยใช้ทฤษฎีรัฐและอำนาจรัฐ ทฤษฎีความยุติธรรม หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักนิติรัฐ หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค หลักความได้สัดส่วน หลักธรรมาภิบาล หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง หลักในการพิจารณาความผิดทางวินัย หลักในการพิจารณากำหนดโทษทางวินัย โดยกำหนดประเด็นการวิเคราะห์ คือ สภาพการณ์ปัญหาของพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 กฎหมายไทย กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ และ กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหาร จะทำให้ได้โครงสร้างกฎหมายที่เป็นคำตอบของกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร คือ การรักษาจรรยาบรรณทหาร วินัยและการรักษาวินัยทหาร การดำเนินการทางวินัยทหาร คณะกรรมการวินัยทหาร การอุทธรณ์และการฟ้องคดี และบทเฉพาะกาล (ดูภาพประกอบที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย)

ภาพประกอบที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4.2 สมมติฐานการวิจัย (Hypothesis)

พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 เป็นกฎหมายที่ล้ำสมัย ไม่สอดคล้องกับหน้าที่ของทหารตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ กระทั่งต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหารเป็นอย่างมาก การจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารมีโครงสร้างกฎหมายประกอบด้วย การรักษาระยะบรรณทหาร วินัยและการรักษาวินัยทหาร การดำเนินการทางวินัยทหาร คณะกรรมการวินัยทหาร การอุทธรณ์และการฟ้องคดี และบทเฉพาะกาล เพื่อให้เป็นกฎหมายต้นแบบเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหารที่ทันสมัยสอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ

5. คำถามการวิจัย

การวิจัยกำหนดประเด็นคำถามวิจัย ดังนี้

1. เหตุใดจึงต้องมีการควบคุมทหารโดยกำหนดเป็นวินัยทหาร
2. พัฒนาการของวินัยทหาร จากอดีตถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร มีความสำคัญอย่างไร
3. ทฤษฎี และหลักการ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหาร นำไปใช้ในการวิเคราะห์อะไร
4. สภาพการณ์แห่งปัญหาและผลกระทบของพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 เป็นอย่างไร
5. กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหารมีกฎหมายใดบ้างและมีสาระสำคัญอย่างไร
6. กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหารมีกฎหมายใดบ้างและมีสาระสำคัญอย่างไร
7. กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหารมีประเทศใดบ้างและมีสาระสำคัญอย่างไร
8. มาตรฐานสากลในการลงโทษทางวินัย เป็นอย่างไร
9. หลักการและเหตุผลในการสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารเป็นอย่างไร
10. โครงสร้างของกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ประกอบด้วยอะไรบ้าง
11. ในภาวะปกติ กระบวนการดำเนินการทางวินัยทหารควรมีลักษณะอย่างไร
12. ในภาวะปกติ กระบวนการตรวจสอบการดำเนินการทางวินัยทหารควรมีลักษณะอย่างไร
13. ในภาวะไม่ปกติ กระบวนการดำเนินการทางวินัยทหารควรมีลักษณะอย่างไร

14. ในภาวะไม่ปกติ กระบวนการตรวจสอบการดำเนินการทางวินัยทหารควรมีลักษณะอย่างไร

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การมีกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร คาดว่าจะเป็นประโยชน์ ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อประเทศชาติ

ทำให้มีการสร้างกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารให้สอดคล้องกับหลักกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศซึ่งเป็นการสร้างหลักประกันด้านสิทธิมนุษยชนสำหรับทหารทุกนายไว้ในกฎหมายไทย เพื่อให้เกิดการยอมรับในระดับนานาชาติว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการรับรองและคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในระดับมาตรฐานสากล เช่นเดียวกับ อารยะประเทศอื่น ๆ

2. ประโยชน์ต่อกระทรวงกลาโหม

กระทรวงกลาโหมมีกำลังทหารที่มีระเบียบวินัย มีความพร้อมปฏิบัติการเมื่อได้รับคำสั่งทางทหาร ทั้งในด้านการรักษาความมั่นคงของประเทศไทย และในด้านการพัฒนาประเทศไทยตามบริบทของประเทศไทยที่เปลี่ยนแปลงไปตามสังคมโลกปัจจุบัน

3. ประโยชน์ต่อทหาร

ทหารผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหารได้รับการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิเสรีภาพตามกฎหมายอย่างครอบคลุมทุกภาวะการปฏิบัติการทางทหารทั้งในภาวะปกติและในภาวะไม่ปกติ และใช้บังคับกับทหารทุกนายอย่างเสมอภาคไม่ว่าชั้นยศใด สร้างความเป็นเอกภาพขึ้นในสังคมทหาร

7. นิยามศัพท์เฉพาะ

นิยามศัพท์เฉพาะที่มีความหมายเฉพาะสำหรับการวิจัย ประกอบด้วย

ทหาร หมายความว่า ข้าราชการกระทรวงกลาโหมซึ่งเป็นข้าราชการทหาร ทหารกองประจำการ นักเรียนทหารในสังกัดกระทรวงกลาโหมซึ่งขึ้นทะเบียนกองประจำการ และบุคคลซึ่งถูกเรียกเข้ารับราชการทหารในการเรียกกำลังพลสำรองเพื่อการระดมพลตามกฎหมายว่าด้วยรับราชการทหารและกฎหมายว่าด้วยกำลังพลสำรอง แต่ไม่หมายรวมถึง ข้าราชการในพระองค์ฝ่ายทหารขณะปฏิบัติราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการในพระองค์

วินัยทหาร หมายความว่า การประพฤติตามแบบธรรมเนียมทหาร

แบบธรรมเนียมทหาร หมายความว่า บรรดา กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง คำแนะนำ คำชี้แจงและสรรพนังสื่อต่าง ๆ ที่ผู้บังคับบัญชาได้ออกหรือได้วางไว้เป็นหลักฐานให้ทหารปฏิบัติ ซึ่งรวมทั้งขนบธรรมเนียมและประเพณีอันดีของทหารทั้งที่เป็นและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร

ผู้บังคับบัญชา หมายความว่า ผู้ซึ่งมีอำนาจบังคับบัญชาโดยตรงและโดยลำดับชั้นตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารมีอำนาจลงโทษแก่ทหารผู้กระทำความผิดต่อวินัยทหารตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร ไม่ว่าจะเป็นการกระทำความผิดในหรือนอกราชอาณาจักร

ภาวะปกติ หมายความว่า ภาวะที่ไม่มีการรบหรือสถานะสงคราม หรือไม่ได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก

ภาวะไม่ปกติ หมายความว่า ภาวะที่มีการรบหรือสถานะสงคราม หรือได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก หรือยุทธบริเวณที่เป็นส่วนหนึ่งของเขตสงคราม

อุทธรณ์ หมายความว่า การที่ทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหารเห็นว่าตนถูกลงโทษทางวินัยทหารโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายจากผู้บังคับบัญชา จึงร้องขอต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปหรือคณะกรรมการวินัยทหารแล้วแต่กรณี เพื่อขอให้ทบทวนคำสั่งลงโทษทางวินัยทหารดังกล่าว

การฟ้องคดี หมายความว่า การที่ทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหารขอให้ศาลพิจารณาพิพากษาคดีวินัยทหาร ในกรณีที่ทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหารเห็นว่าตนถูกลงโทษทางวินัยทหารโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายและคดีดังกล่าวได้ผ่านขั้นตอนการอุทธรณ์มาแล้ว

ศาลทหาร หมายความว่า ศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร

จรรยาบรรณทหาร หมายความว่า ประมวลความประพฤติที่ทหารต้องรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงและฐานะของทหาร

ก่อการกำเริบ หมายความว่า การที่ทหารกระทำการฝ่าฝืนหรือกระด้างกระเดื่อง ไม่เป็นตัวอย่างที่ดีในการเคารพต่อกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ แบบธรรมเนียมทหารหรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่สั่งการโดยชอบด้วยกฎหมาย

ภาคทัณฑ์ หมายความว่า การลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดอันควรต้องรับโทษสถานหนึ่งสถานใด แต่มีเหตุอันควรปรานีจึงเพียงแต่แสดงความผิดผู้นั้นให้ปรากฏไว้

ทัณฑกรรม หมายความว่า การให้ทำงานโยธา การให้อยู่เวรยาม นอกจากหน้าที่ประจำหรือการให้ทำงานสาธารณะประ โยชน์ซึ่งต้องไม่เกินหกชั่วโมงต่อหนึ่งวัน

กัก หมายความว่า การกักตัวไว้ในบริเวณใดบริเวณหนึ่ง

ขัง หมายความว่า การขังในที่จัดไว้เพื่อควบคุมแต่เฉพาะคนเดียวหรือหลายคนรวมกัน

จำขัง หมายความว่า ขังโดยส่งไปฝากให้อยู่ในความควบคุมของเรือนจำทหาร

ตัดเงินเดือน หมายความว่า การลงโทษตัดเงินเดือน โดยคำนวณเป็นจำนวนร้อยละของเงินเดือน

ไม่เลื่อนชั้นเงินเดือน หมายความว่า การลงโทษไม่เลื่อนชั้นเงินเดือน ในการพิจารณาบำเหน็จประจำปี

ปลดออก หมายความว่า โทษทางวินัยที่ใช้ลงแก่ทหารผู้กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งมีผลให้ข้าราชการผู้นั้นออกจากราชการ แต่ยังมีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญ

ไล่ออก หมายความว่า โทษทางวินัยที่ใช้ลงแก่ทหารผู้กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งมีผลให้ข้าราชการผู้นั้นออกจากราชการ โดยไม่มีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญ